

Utdannings- og forskningskomiteen
v/ Saksordfører Torstein Tvedt Solberg

Behandling av Meld.St. 6 (2019-2020)

ISAAC Norge har sett på og vurdert innholdet i Meld.St 6 (2019-2020) og er kjent med at denne nå er til behandling i utdannings- og forskningskomiteen. Vi ønsker å gi dere innsikt og tilbakemelding på momenter vi mener dere bør vurdere når dere behandler denne meldingen.

ISAAC (*Internasjonal Society for Augmentative and Alternative Communication*) Norge er en organisasjon som har som mål å arbeide for at personer med språk- og kommunikasjonsvansker skal ha reell mulighet til å benytte Alternative og Supplerende Kommunikasjonsformer (ASK) og kommunikasjons hjelpemidler i hverdagen sin. Organisasjonen har personer som bruker ASK, pårørende og fagpersoner som medlemmer.

NEDSKALERING AV KOMPETANSEMILJØ

ISAAC Norge er spesielt bekymret for pulverisering av kompetansemiljø for en marginal gruppe som allerede er sårbare og lider under manglende kompetanse. Barn og unge med store og sammensatte vansker vil ha komplekse utfordringer og vi erfarer at det er stor mangel på kompetanse i kommunene, både hos skoleeier, PPT og i den enkelte barnehage/skole for å møte kompleksiteten i vanskene hos små og sårbare grupper med sammensatte vansker. Barn og unge som i dag faller inn under Statped sitt fagområde sammensatte lærevansker står i fare for å miste muligheten til rett kompetanse når dette område foreslås nedskalert og at kommunene selv skal inneha tilstrekkelig kompetanse på dette område.

ISAAC Norge er enig i at mer kompetanse må nærmere ut til barna/elevne det gjelder. Og vi støtter tiltaket om at det er pedagoger og spesialpedagoger med kompetanse på barnets/ elevens utfordringer som skal ha ansvaret og gjennomføre den spesialpedagogiske hjelpen og spesialundervisningen. ISAAC Norge presiserer at i tillegg til riktig kompetanse i undervisningen, må det være tilstrekkelig personale i barnehage og skole med ulik kompetanse til å utføre praktisk hjelp og nødvendig helsehjelp slik at barnet/elevnen får tilstrekkelig med tilpasning for at plikten og retten til opplæring kan oppfylles.

ISAAC Norge mener det er viktig at kompetanse på nasjonalt plan må være god på alle områder, slik at kommunene kan få veiledning fra en nasjonal instans, når kommunen selv ikke har tilstrekkelig kompetanse. Meld.St 6 (2019 -2020) må gjerne presisere krav til kommunal kompetanse, det støtter vi. Vi ønsker er en klar og tydelig plan for oppbygging av kompetanse i kommunene før en nedskalering av Statped sine oppgaver iverksettes for å sikre at sårbare barn og unge ikke må betale omkostningene ved at kompetansen på nasjonalt plan forsvinner.

INNSPILL TIL STORTINGSMELDINGEN

ISAAC Norge leverte inn et innspill til stortingsmeldingen i april 2019, hvor vi påpekte nødvendigheten av god språklig, sosial og faglig tilrettelegging for å sikre alle barn tidlig innsats i et inkluderende fellesskap. ISAAC Norge hadde spesielt fokus på tilrettelegging og universell utforming for de som ikke behersker talespråket og trenger alternative og supplerende kommunikasjons- og språkformer for å forstå og bli forstått. Hele innspillet er vedlagt dette brevet.

Stortingsmeldingen behandler i liten grad de momentene vi har spilt inn og det bekymrer oss at barn og unge med behov for ASK ikke blir tilstrekkelig ivaretatt gjennom stortingsmeldingen. Vi er videre bekymret for at barn og unge innenfor området sammensatte lærevansker og språk-talevansker blir skadelidende gjennom utfasingen av tjenestene fra Statped og ut i kommunene uten at det er sikret tilstrekkelig kompetansegrunnlag i kommuner og fylkeskommuner til å møte kompleksiteten mange av barn/elever har, ofte med en hoveddiagnose og flere tilleggsdiagnoser, herunder talespråkvansker og behov for ASK.

Det er ikke foreslått friske midler til kompetanseoppbyggingen i kommuner/fylkeskommuner. Når midlene til kompetanseoppbygging i kommuner og fylkeskommuner skal tas fra Statped, vil kompetansemiljøene i Statped forsvinne, uten at kommuner og fylkeskommuner har rukket å bygge opp sin kompetanse. Nedbyggingen av Statped vil føre til at barn/elever blir skadelidende, altså det motsatte av målsetningen i stortingsmeldingen.

INKLUDERING

«Inkludering i barnehage og skole handler om at alle barn og elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle, og at de får medvirke i utformingen av sitt eget tilbud. Et inkluderende fellesskap omfatter alle barn og elever» (Meld.St 6, s 11). Språk og kommunikasjon er viktige områder for å forstå og bli forstått og derfor grunnleggende nødvendige ferdigheter for alle mennesker. Språk og kommunikasjon danner grunnlag for sosial tilhørighet, faglig og sosial utvikling, og gir mulighet for medvirkning i utforming av sitt eget tilbud.

SPRÅK OG KOMMUNIKASJON

Språk og kommunikasjon er et nødvendig grunnlag for allsidig utvikling. Bruk og læring av språk og kommunikasjon, herunder ASK, skjer i hverdagen hele dagen.

Stortingsmeldingen sier mye viktig om språk og språkutvikling, men i den forbindelse nevnes ikke ASK med et ord. Samisk, minoritetsspråklige, flerspråklige og tegnspråklige er nevnt som grupper man må ta særlig hensyn til og sørge for god opplæring til. Vi savner at barn og unge med behov for ASK ikke er nevnt som en spesielt sårbar gruppe i denne sammenheng.

I boks 3.6, s 48, i stortingsmeldingen foreslår regjeringen at flere, spesielt barn av døve foreldre og søsken til døve barn skal lære tegnspråk i barnehage og skole. De vil etablere en stimuleringsordning for dette, og gjøre en vurdering av senere om å gi rett til tegnspråkopplæring til disse gruppene. ISAAC Norge ønsker at det for foreldre og søsken til barn som bruker ASK etableres noe tilsvarende, slik at foreldre og søsken får bedre grunnlag for å kunne kommunisere med barnet sitt i en språk- og kommunikasjonsform barnet bruker. Vi mener at det bør være en selvfølge at foreldre og søsken til barn som ikke kan benytte tale til å kommunisere med, får de samme tilbud om opplæring i barnets kommunikasjonsform enten barnet bruker tegnspråk eller ASK for å kommunisere.

Vanligvis skjer språktilegnelse gjennom deltagelsen i hverdagslivet der barn inngår i relasjoner og kommunikasjon med sine foreldre, men for barn med behov for ASK blir det ikke nødvendigvis slik. Dersom barn med behov for ASK ikke får tilgang til ASK og familiene

og miljøene rundt barnet får opplæring i ASK vil barnet sannsynligvis ikke lære et språk i det hele tatt og står i stor fare for å falle utenfor.

ISAAC Norge mener det er helt sentralt at det etableres personale med ASK-kompetanse i laget rundt barnet, på samme måte som det er nødvendig med tegnspråk-kompetanse, kompetanse i ulike minoritetsspråk og i språkutfordringer for blinde når det er behov for det.

SOSIALT FELLESSKAP

Vedrørende deltagelse i sosiale fellesskap er språk og kommunikasjon viktig. FN-konvensjonen art 7 om barn med nedsatt funksjonsevne påpeker at alle hensiktsmessige tiltak som kan sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får fulle menneskerettigheter skal treffes. Et viktig område her er å sikre retten til språk og kommunikasjon.

UNIVERSELL UTFORMING

Det er viktig at universell utforming blir iverksatt både i det fysiske miljøet slik miljøet er tilgjengelig fysisk for alle som ferdes der. Like viktig er et miljø som språklig og sosialt er universelt utformet. Dette innebærer bl. a teknologisk/digital tilrettelegging og å legge til rette for at mennesker kan bruke tegnspråk, punktskrift, ASK og andre tilgjengelige kommunikasjonsformer etter eget valg. Det er viktig at digitale læringsressurser som utvikles er tilgjengelige for de teknologiske plattformer og digitale løsninger ASK-brukere ute i klasserommene har.

KOMPETANSE

- Vi har bedt om og mener det er svært viktig at den som skal undervise og tilrettelegge for ASK skal ha kompetanse på område. Det holder ikke å bare ha pedagogisk og språkutviklingskompetanse. ASK er et eget fagområde som det også må kreves kompetanse i.
- På et område med liten fagkompetanse ute i kommunene, både i enkelte PPT-kontor og i barnehager og skoler, er det helt nødvendig at Statped kan bidra med spisskompetanse overfor førskolebarn og elever med behov for ASK. Dette er ivaretatt i stortingsmeldingen dere har til behandling. Vi ønsker at dette blir stående.

LOV KNYTTET TIL ASK I BARNEHAGE OG SKOLE

Rett til bruk og opplæring av ASK bør gis i egne vedtak, uavhengig av spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning.. Dersom det er behov for både ASK og spesial undervisning/spesialpedagogisk hjelp, må dette gis som to vedtak.

AVSLUTNING

ISAAC Norge ber om at når dere behandler stortingsmeldingen om tidlig innsats gir innspill som synliggjør barn og unge med behov for ASK sine rettigheter og gir dem en synlig tilstedeværelse i stortingsmeldingen.

Isaac Norge 25/11-19

Bente Johansen
Rettighetsgruppa/ISAAC Norge
Leder

Jane Svartskuren
ISAAC Norge
Leder

Vedlegg: Innspill til stortingsmeldingen